

Descoberta una imponent fortificació de fa 4.200 anys

10/2012 - Art i Història. Investigadors de la UAB han descobert una imponent fortificació de fa 4.200 anys, única en l'Europa continental. Les seves característiques són inèdites en l'Edat del Bronze, amb murs de tres metres d'ample y, una entrada monumental. La muralla protegia una ciutat de 4 hectàrees situada sobre un turó. Amb elements arquitectònics que plantegen la intervenció de gent amb coneixements militars procedent d'Orient, el seu model remet a les antigues civilitzacions del Mediterrani. La troballa replanteja el que es coneix sobre l'origen de les desigualtats econòmiques i polítiques a Europa, la formació de l'estament militar i el paper de la violència en la formació de tradicions identitàries.

Vista frontal de la fortificació, amb llenços de muralla i torres massisses descobertes.

Les excavacions arqueològiques realitzades al jaciment arqueològic de la Bastida (Totana, Múrcia) han tret a la llum un imponent sistema de fortificació únic en la seva època. La troballa reafirma, juntament amb la resta de descobriments realitzats en els últims anys, que aquesta ciutat va ser l'assentament més desenvolupat d'Europa en termes polítics i militars durant l'Edat del Bronze (fa 4.200 anys -2.200 a. C.-), només comparable amb la civilització minoica de Creta.

La fortificació constava d'una muralla de 2 a 3 metres de grossària, construïda amb grans pedres travades amb argamassa i reforçada per torres massisses troncopiramidals distribuïdes a escassa distància entre elles i d'uns 4 metres de costat. L'altura original del complex defensiu seria d'entre 6 i 7 metres. S'han descobert sis torres al llarg d'un tram de 70 metres, encara que el perímetre de la fortificació hauria fet els 300 metres. L'entrada al recinte es realitzava a través d'un passadís flanquejat per potents murs, que restaria tancat amb portes grans encaixades entre gruixuts pals de fusta.

Un dels elements arquitectònics més rellevants que s'han descobert és un arc apuntat que remata una poterna, o porta secundària, propera a l'entrada. L'arc s'ha conservat complet i és inèdit en la prehistòria europea. Els seus precedents es troben a la segona ciutat de Troia (Turquia) i al món urbà del Pròxim Orient (Palestina, Israel i Jordània), influït per les civilitzacions de Mesopotàmia i Egipte. Això indicaria la participació de gent d'Orient en la seva construcció, arribada a la Bastida després de la crisi que va assolir les seves regions fa 4.300 anys. No va ser fins a entre 400 i 800 anys després que civilitzacions com la hitita i la micènica, o grans ciutats-estat mediterrànies com Ugarit, no van adoptar aquesta innovació en la seva arquitectura militar.

Vista general de la Bastida. En la part inferior dreta de la imatge es pot veure el tram de fortificació descobert. A l'esquerra, la zona del jaciment que ha estat excavada fins al moment.

Aquesta fortificació suposa, a més, una innovació en l'art d'atacar i defensar fortificacions, específicament militar. Va ser una obra pensada exclusivament per al combat, a càrrec de persones bregades en lluites desconegudes fins aquell moment a Occident.

Les torres i els llenços de muralla palesen coneixements molt avançats en arquitectura i enginyeria, salvant desnivells de fins al 40%. Les argamasses utilitzades van proporcionar una solidesa enorme a l'obra, travant amb força les pedres, fent impermeables les seves parets i eliminant qualsevol element on els assaltants poguessin agafar-se. La poterna com a accés recòndit i cobert exigiria per al seu encaix en la muralla una planificació prèvia de tot el conjunt defensiu i els coneixements adequats d'enginyeria per aconseguir-ho.

Les últimes excavacions i el resultat de diverses datacions de Carboni 14 indiquen que La Bastida va ser probablement la ciutat més poderosa d'Europa continental durant l'Edat del Bronze i una plaça fortificada des dels seus començaments, cap al 2200 abans de nostra era, amb un sistema defensiu insòlit en l'Europa del seu temps.

Alabarda de coure apareguda a la tomba 40 de La Bastida. Formava part de l'aixovar funerari d'un home adult que pertanyia a la classe dominant i a l'estament militar.

La fortificació no ha estat l'única troballa. Entre el 2008 i el 2011, les excavacions ja havien deixat al descobert grans residències de més de 70 metres quadrats que es distribuïen per les 4 hectàrees de la ciutat. Aquestes cases grans, habitatges i edificis públics s'alternaven amb altres construccions més petites separades mitjançant accessos, corredors i places. Una gran bassa dotada d'un dic de 20 metres de longitud capaç d'emmagatzemar gairebé 400.000 litres d'aigua palesa igualment una complexitat i unes necessitats de la població incomparables en aquell temps.

Els descobriments de La Bastida revelen una ruptura militar, política i social: la instauració d'un poder violent i classista, que va perdurar durant 7 segles i que va condicionar el desenvolupament de les comunitats de la resta de la Península. En conjunt, replantegen el que se sap sobre l'origen de les desigualtats econòmiques i polítiques a Europa, la formació de l'estament militar i el paper de la violència en la formació de tradicions identitàries.

La Bastida pretén ser excavada sistemàticament per oferir al públic un Parc Arqueològic únic a Espanya, que aplegui un museu monogràfic, un centre de recerca i documentació, i un jaciment condicionat per a la seva visita. L'obertura i el manteniment d'aquest projecte dependrà del compromís entre les diferents institucions públiques i els agents socials.

Més informació:

<http://www.la-bastida.com/LaBastida/>

Vicente Lull, Rafael Micó, Cristina Rihuete, Roberto Risch.

Departament de Prehistòria